Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2025/3472

16.7.2025

Uznesenia Európskeho výboru regiónov o prioritách Európskeho výboru regiónovna roky 2025 – 2030

(C/2025/3472)

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV (VR)

SO ZRETEĽOM NA

— strategický program Európskej rady na roky 2024 – 2029,

— politické usmernenia pre Európsku komisiu na roky 2024 – 2029,

— dohody o spolupráci, ktoré Európsky výbor regiónov uzavrel s Európskym parlamentom a s Európskou komisiou,

považuje za svoje hlavné priority na funkčné obdobie 2025 – 2030 #súdržnosť, #odolnosť a #blízkosť.

I. *#Súdržnosť*

VR zdôrazňuje, že:

1. hospodárska, sociálna a územná súdržnosť sú kľúčovými cieľmi Európskej únie a že na to, aby sa tieto ciele dosiahli pomocou viacúrovňového riadenia, je nevyhnutné zapojenie miestnych a regionálnych samospráv, za čo sa zasadzuje aj Združenie pre súdržnosť.

Konkurencieschopnosť

2. Miestne a regionálne samosprávy sú kľúčovými hnacími silami konkurencieschopnosti, keďže majú úzke väzby s občanmi, hospodárskymi subjektmi, akademickou obcou a inými zainteresovanými stranami. Realizujú strategický program EÚ v praxi a účinne podporujú inovačné ekosystémy prostredníctvom investícií a verejného obstarávania, poskytujú kvalitné verejné služby na podporu regionálneho rozvoja a umožňujú vyvíjať miestne orientovanú priemyselnú politiku s cieľom zaistiť dekarbonizáciu, konkurencieschopnosť a kvalitné pracovné miesta.

3. VR dôrazne podporuje ambiciózny, miestne orientovaný a územne inkluzívny 10. rámcový program a európsky výskumný priestor (EVP) so silnejšou podporou miestnych a regionálnych inovačných ekosystémov, lepším prepojením medzi politikou súdržnosti a financovaním výskumu a inovácií a úplným uznaním miestnych a regionálnych samospráv ako kľúčových aktérov znalostnej ekonomiky.

4. Zdôrazňuje, že je dôležité posilniť postavenie mládeže prostredníctvom vzdelávania a vybaviť ju zručnosťami potrebnými na jej úspešné začlenenie do budúceho trhu práce a na riešenie nedostatku pracovnej sily. Legálna migrácia môže byť tiež dôležitou hnacou silou rastu a obohatiť miestne hospodárstva a zvýšiť regionálnu konkurencieschopnosť.

5. Európska konkurencieschopnosť si vyžaduje dobre rozvinutý územný rozmer a posilnené štruktúry viacúrovňového riadenia na koordináciu priemyselnej politiky, keďže konkurencieschopnosť nemožno dosiahnuť bez konkurencieschopných regiónov.

6. Dokončenie jednotného trhu, ako aj voľný pohyb služieb, únia kapitálových trhov a podpora investícií sú kľúčovými prvkami na zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti Európy. Silný, inovatívny a odolný jednotný trh si vyžaduje silnú politiku súdržnosti so silnou zložkou konkurencieschopnosti.

7. Na to, aby sa zlepšila konkurencieschopnosť európskeho hospodárstva, je nevyhnutné obnoviť úsilie o dosiahnutie aktívnej subsidiarity konštruktívnou spoluprácou na všetkých úrovniach a vychádzať zo skúseností miest a regiónov, ktoré uplatňujú v praxi väčšinu právnych predpisov EÚ, pričom treba dodržiavať hospodárske, sociálne a environmentálne normy EÚ a zabezpečiť regulačnú stabilitu.

8. Malé a stredné podniky (MSP) sú nosným pilierom miestnych komunít, keďže poskytujú odbornú prípravu, pracovné miesta a základný tovar a služby a zároveň podporujú odolnosť a diverzifikáciu.

9. VR sa bude zasadzovať za to, aby sa vďaka miestne orientovaným politikám, zjednodušeniu postupov, zníženiu administratívnej záťaže a investíciám do zručností a inovácií vytvorilo v regiónoch EÚ konkurencieschopné prostredie priaznivé pre MSP.

Rozpočet EÚ

10. Rozpočet EÚ musí dlhodobo zabezpečiť zmysluplné miestne orientované politiky, ak má fungovať ako kľúčový investičný nástroj a stabilizátor s cieľom reagovať na meniace sa priority EÚ v náročnom geopolitickom kontexte s rastúcou hospodárskou nerovnosťou a zrýchľujúcou sa klimatickou krízou.

11. EÚ musí byť vybavená dostatočnými finančnými prostriedkami, aby mohla zaručiť, že vzhľadom na veľmi dôležité nové ciele nebudú ohrozené dlhodobé priority a ciele zmluvy.

12. Účinný viacročný finančný rámec (VFR) na obdobie po roku 2027 sa musí vypracovať v koordinácii s miestnymi a regionálnymi samosprávami ako strategickými partnermi, ktorí najlepšie poznajú miestne investičné potreby. Zásada partnerstva a viacúrovňové riadenie sú preto základnými podmienkami na to, aby sa EÚ stala konkurencieschopnejšou, inkluzívnejšou, bezpečnejšou, odolnejšou a udržateľnejšou. Akúkoľvek centralizáciu navrhovania alebo realizácie viacročných programov treba zamietnuť.

13. Pre zabezpečenie účinných verejných služieb, podporu konkurencieschopnosti a posilnenie postavenia občanov má aj naďalej kľúčový význam fiškálna decentralizácia.

14. Nové vlastné zdroje, ako aj stimuly na prilákanie súkromného kapitálu do Európskej únie by mali byť predmetom širšej diskusie o financovaní dlhodobého rozpočtu EÚ, ktorý jej umožní reagovať na nové dôležité výzvy.

Spravodlivá transformácia

15. Na zvládnutie sociálno-ekonomických dôsledkov trojitej transformácie (zelenej, digitálnej a demografickej) je nevyhnutná komplexná a holistická stratégia s cieleným miestne orientovaným prístupom vzhľadom na rôzne východiskové situácie, silné stránky a asymetrické zraniteľné miesta regiónov EÚ. Podpora spravodlivej transformácie v rámci politiky súdržnosti musí byť aj naďalej výrazná, keďže môže pomôcť rozvinúť potenciál a pozitívnu dynamiku udržateľného rozvoja.

Udržateľné a cenovo dostupné bývanie

16. Každý má právo na dôstojné a cenovo dostupné bývanie. Mnohí občania EÚ majú ťažkosti s prístupom na trhy s nehnuteľnosťami a prenájmom, čo má vplyv na súdržnosť EÚ, kvalitu života a územné plánovanie, ako aj na prístupnosť a bezpečnosť našich miest. Je naliehavo potrebné riešiť vážnu krízu v oblasti bývania, ktorá zasiahla mnohé územia EÚ, a zabezpečiť, aby do roku 2030 úplne vymizlo bezdomovectvo.

II. ***#Odolnosť***

VR zdôrazňuje, že:

17. odolnosť v širšom slova zmysle je schopnosť reagovať na prírodné katastrofy a katastrofy spôsobené ľudskou činnosťou, bezpečnostné hrozby a hospodársku a politickú nestabilitu v EÚ aj vo svete. Na dosiahnutie odolnosti je potrebná úzka spolupráca všetkých úrovní verejnej správy, pričom sa vhodnými nástrojmi a finančnými prostriedkami musí posilniť schopnosť EÚ a miestnych a regionálnych samospráv reagovať na rôzne formy kríz.

Cezhraničná spolupráca

18. VR zastáva názor, že Európska územná spolupráca zohráva ako symbol európskej pridanej hodnoty ústrednú úlohu a mala by sa uznať za prioritu a posilniť v nasledujúcom VFR.

Zmena klímy

19. Skutočnosť, že mestá a regióny EÚ sú čoraz viac vystavené dôsledkom zmeny klímy a ďalšiemu zhoršovaniu životného prostredia, vyvoláva vážne obavy. Je preto potrebné venovať väčšiu pozornosť prevencii a adaptácii a vyčleniť na ne viac finančných prostriedkov. Cieľ dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu sa musí podporovať právne záväzným cieľom do roku 2040 znížiť emisie CO_2 o 90 % a ambicióznym, ako aj realistickým úsilím, ako sa uvádza v rámci Zelenej dohody, vyvíjaným na tento účel.

20. Je naliehavé posilniť štrukturálnu a finančnú kapacitu miestnych a regionálnych samospráv, aby mohli dosiahnuť súčinnosť v opatreniach v oblasti klímy a na ochranu biodiverzity a súčasne posilňovať výskum a inovácie a tiež zmierňovať zmenu klímy a prispôsobovať sa jej a zároveň riadiť riziká a zlepšiť svoju pripravenosť na klimatické katastrofy.

Odolnosť vodných zdrojov

21. Odolnosť vodných zdrojov ako naliehavá globálna výzva má rozhodujúci význam pre konkurencieschopnosť EÚ a je kľúčom k dosiahnutiu cieľov v oblasti adaptácie na zmenu klímy, ochrany biodiverzity, znižovania znečistenia, potravinovej bezpečnosti, obehového hospodárstva a verejného zdravia. Musí sa preto začleniť do všetkých ostatných relevantných politík EÚ.

22. Na miestnej a regionálnej úrovni sa musia vypracovať a realizovať integrované stratégie hospodárenia s vodami kombinujúce inovatívne riešenia inšpirované prírodou.

Čistá, bezpečná a cenovo dostupná energia

23. Efektívna, ekonomicky udržateľná, čistá a spravodlivá miestna energetická transformácia je kľúčom k zníženiu strategických závislostí a umožňuje spojiť environmentálne ciele a konkurencieschopnosť.

24. V čoraz zložitejšej geopolitickej situácii je nevyhnutné podporovať mikrovýrobu energie a decentralizované a obnoviteľné energetické systémy.

25. Dokončenie európskej energetickej únie s plne integrovaným a prepojeným trhom v celej EÚ a dobre fungujúcim systémom riadenia bude mať zásadný význam v snahe zlepšiť energetickú bezpečnosť EÚ a zabrániť tomu, aby sa ceny energie stali hlavnou prekážkou pre priemysel EÚ a záťažou pre občanov.

26. Miestne a regionálne samosprávy zohrávajú kľúčovú úlohu na ceste k dosiahnutiu udržateľnej a sociálne spravodlivej energetickej transformácie a k zabezpečeniu konkurencieschopnosti miestnych podnikov, ako aj v boji proti energetickej chudobe. Na to, aby sa mohla zvýšiť energetická efektívnosť a miestna výroba energie, však musia disponovať primeraným financovaním vrátane priamych finančných prostriedkov pre miestne a regionálne samosprávy.

Zdravie

27. Zdravé obyvateľstvo a silný, všeobecne prístupný a inovatívny sektor zdravotnej starostlivosti sú dôležitými faktormi spoločenskej odolnosti EÚ a ústredným pilierom jej strategickej autonómie EÚ.

28. Pri budovaní a zavádzaní európskej zdravotnej únie zo strany EÚ a jej členských štátov, regiónov, miest a vidieckych oblastí je nevyhnutné riešiť výzvy, ako sú úbytok pracovnej sily v zdravotníctve, problémy s dodávkami kritických liekov, veľká zraniteľnosť zdravotníckej infraštruktúry voči kybernetickým útokom, pretrvávajúce nerovnosti v oblasti zdravia a rastúci počet chronických chorôb a problémov s duševným zdravím v časoch nestability a kríz.

Poľnohospodárstvo

29. Na zvýšenie odolnosti, udržateľnosti, konkurencieschopnosti, potravinovej sebestačnosti a bezpečnosti EÚ, ako aj na ochranu jej poľnohospodárov bude nevyhnutná účinná spoločná poľnohospodárska politika (SPP), ktorá musí smerovať verejné financie k environmentálne udržateľným poľnohospodárskym postupom.

30. Kľúčovým prvkom SPP musí byť aj rozvoj vidieka, pričom by sa mali podporovať dynamické vidiecke oblasti so silnými verejnými službami a kvalitnou infraštruktúrou a riešiť demografické a hospodárske výzvy.

31. Regióny musia zohrávať významnú úlohu pri riadení budúcich strategických plánov, aby sa zabezpečilo, že sa zohľadnia špecifické územné a odvetvové charakteristiky a že sa SPP bude zameriavať na podporu udržateľnej výroby potravín prispôsobenej miestnym podmienkam, generačnú výmenu a zachovanie agropotravinárskeho sektora ako strategického aktíva.

Bezpečnosť

32. Európania a EÚ čelia meniacim sa a viacrozmerným hrozbám a reakcia na tieto výzvy sa musí stať spoločnou a kolektívnou zodpovednosťou, ako sa zdôrazňuje v Niinistöovej správe. Na zabezpečenie pripravenosti Európy a jej obranných spôsobilostí treba urobiť viac. Vytrvalá podpora, ktorú VR prejavuje ukrajinským mestám a regiónom prostredníctvom Aliancie pre obnovu Ukrajiny, je zároveň investíciou do odolnosti miest a regiónov EÚ, keďže poskytuje príležitosť poučiť sa zo skúseností ukrajinských partnerov.

33. Pripravenosť na krízy, či už v súvislosti s geopolitickým napätím alebo prírodnými katastrofami, je nevyhnutná a miestne a regionálne hľadiská sa musia plne zohľadniť v politikách EÚ, aby mohli byť tieto politiky účinné v praxi. Aktívne zapájanie miest a regiónov, najmä do posilňovania obranného priemyslu, ochrany verejných priestorov a kritickej infraštruktúry, ako aj do budovania odolnosti a kybernetickej bezpečnosti prostredníctvom celospoločenského prístupu, je nevyhnutné.

III. ***#Blízkosť***

VR zdôrazňuje, že:

34. miestne a regionálne samosprávy majú jedinečnú pozíciu na to, aby dokázali reagovať na meniace sa potreby občanov. V záujme zachovania súdržnosti, podpory inkluzívnych komunít a posilnenia dôvery občanov vo verejné inštitúcie je nevyhnutné posilniť ich kapacity.

Demografické zmeny

35. Demografické zmeny vrátanie starnutia obyvateľstva a problémov, ako je únik mozgov, opúšťanie pôdy a dezertifikácia, nárast indexu ekonomického zaťaženia, skutočnosť, že niektoré regióny uviazli v pasci rozvoja, a celkovo klesajúci počet obyvateľov, vedú k vážnym nerovnostiam medzi územiami a komunitami, čo oslabuje súdržnosť. Politika súdržnosti zostáva hlavným prostriedkom, ktorý umožňuje riešiť a zmierňovať demografické zmeny, ako aj vytvárať príležitostí pre obyvateľstvo menej rozvinutých a znevýhodnených regiónov. Úsilie v rámci politiky súdržnosti zamerané na demografické výzvy by malo zahŕňať podporu politík ústretových voči rodinám a medzigeneračnej spravodlivosti a vytváranie inteligentných a udržateľných riešení pre regióny s klesajúcim počtom obyvateľstva. To znamená, že treba uľahčiť situáciu ľuďom, ktorí chcú zostať vo svojich regiónoch a mestách alebo sa do nich vrátiť, zabezpečením dobrých podmienok pre podniky, ktoré môžu poskytnúť pracovné miesta, a ponukou kvalitných verejných služieb a infraštruktúry.

Miestna demokracia

36. Je potrebné posilniť schopnosť miestnych a regionálnych samospráv riešiť systémové hrozby pre demokraciu.

37. Preklenutie priepasti medzi inštitúciami a občanmi a ochrana základných práv a právneho štátu sú kľúčové otázky, ktorými sa treba zaoberať na všetkých úrovniach verejnej správy.

38. Rovnako dôležité je podporovať zapojenie občanov, najmä mladých ľudí, a zabezpečiť, aby sa všetky generácie mohli podieľať na rozhodovacích procesoch. To je nevyhnutné na vytvorenie spravodlivého, transparentného a zodpovedného systému riadenia.

39. Prostredníctvom svojich členov, sietí a iniciatív, ako je Sieť miestnych zastupiteľov EÚ, program Mladí volení politici a mladé volené političky alebo Európsky týždeň regiónov a miest, má VR k dispozícii jedinečné nástroje, ktoré pomáhajú priblížiť Európu k občanom a odovzdať ich podnety úrovni EÚ.

40. I naďalej je nevyhnutné chrániť miestnu demokraciu, a to tak v rámci hraníc EÚ, ako aj v krajinách zapojených do procesu rozširovania a v krajinách južného a východného susedstva.

Rodová rovnosť

41. Prierezovou prioritou VR v rokoch 2025 – 2030 bude prispieť k ďalšej stratégii EÚ v oblasti rodovej rovnosti a pretaviť plán EÚ pre práva žien do konkrétnych výsledkov v praxi. VR bude aktívne podporovať miestne a regionálne samosprávy ako strategických partnerov v úsilí o dosiahnutie rovnakého odmeňovania za rovnakú prácu a posilnenie ekonomického postavenia žien, ako aj o zabezpečenie rovnakého prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti, dostupnej starostlivosti o deti, rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom a rovnakých pracovných príležitostí. VR sa tiež zasadzuje za to, aby sa hľadisko rodovej rovnosti uplatňovalo vo všetkých politikách EÚ od vypracúvania návrhu až po zavádzanie do praxe v úzkej spolupráci so všetkými úrovňami riadenia. To zahŕňa záväzok k prierezovosti, najmä k začleneniu žien z marginalizovaných a zraniteľných skupín vrátane LGBTIQ+ osôb. VR zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa zvýšila účasť žien na politickom živote, a žiada, aby mali rovnaké zastúpenie ako muži, pokiaľ ide o zloženie a vedúce pozície v inštitúciách EÚ. Vyzýva politické inštitúcie, aby prijali rodovo citlivé kódexy správania a presadzovali opatrenia proti obťažovaniu. Jedine tak bude možné ochrániť miestnu demokraciu a zabezpečiť, aby rovnosť nebola len zásadou, ale aj každodennou realitou v celej Európe.

Mládež

42. Súčasná stratégia EÚ pre mládež, ktorá sa zameriava na aktívnu účasť mladých ľudí a na lepšie vzdelávacie a pracovné príležitosti pre nich, čo je prospešné pre ich ekonomický a sociálny rozvoj, si zaslúži väčšie zviditeľnenie a treba klásť väčší dôraz na jej uplatňovanie. EÚ musí preto viac podporovať vzdelávanie ako kľúčový aspekt únie zručností, ktorá je nevyhnutná na to, aby mali budúce generácie prístup ku kvalitným pracovným miestam a bývaniu.

VR so zreteľom na nasledujúcich päť rokov:

43. zdôrazňuje, že pri riešení spomínaných výziev a dosahovaní uvedených politických cieľov zohrávajú miestne a regionálne samosprávy kľúčovú úlohu vzhľadom na svoju politickú legitimitu, ústavné úlohy, poznatky a investičné právomoci a vďaka svojej angažovanosti za súdržnosť, odolnosť a blízkosť;

44. je presvedčený, že mestá a regióny nesmú byť považované len za zainteresované strany tohto procesu, ale treba ich vnímať ako aktívnych účastníkov, ktorí pomáhajú pripraviť Európsku úniu na budúcnosť v kontexte ambiciózneho programu reforiem vzhľadom na jej rozšírenie;

45. vyhlasuje, že zapojiť miestne a regionálne samosprávy do vytvárania budúcnosti a tvorby politiky EÚ podľa zásad aktívnej subsidiarity, partnerstva a viacúrovňového riadenia je jediný spôsob, ako účinne dosiahnuť cieľ dostať regióny do centra činnosti EÚ.

V Bruseli 15. mája 2025

Predsedníčka
Európskeho výboru regiónov
Kata TÜTTŐ